

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՆՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ
ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ԱՆՑՅԱԼԻ ՄԱՍԻՆ

«Հայաստան» հրատարակչությունը վերջերս լույս ընծայեց Հայրիկ Մանուկի Մուրադյանի «Էջեր հայ ժողովրդի հերոսական անցյալից» աշխատությունը: Գրքում, հայկական, ռուսական, օտար և թուրքական աղբյուրների հարուստ վավերագրերի հիման վրա, հանգամանորեն լուսաբանված է արևմրտահայության գոյամարտերի պատմությունը Վանի, Շատախի, Տարոնի, Շապին-Գարահիսարի, Սուեդիայի, Յուզլաթի, Ուրֆայի և այլ քաղաքներում ու գավառներում՝ առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներին:

Գրքը բաղկացած է ներածականից, 14 բաժիններից և երեք ենթաբաժիններից ու վերջաբանից:

Գրքի ներածականում հեղինակը գրում է. «Պատերազմական իրադրությունը, հայ ազգային կուսակցությունների քաղաքական կարճատեսությունը (հատկապես բնակչությանը պիսված ինքնապաշտպանության չնախապատրաստելու հարցում) երիտթուրքերի համար լայն հնարավորություններ ստեղծեցին իրագործելու վաղօրոք ծրագրված իրենց հրեշավոր եղեռնագործությունը, որին զոհ գնաց շուրջ երկու միլիոն հայ բնակչություն»:

Այնուհետև Հ. Մուրադյանը սույն աշխատության մեջ, գլուխ առ գլուխ, խոսում է հայ ժողովրդի այն տառապանքների, սովի, կոտորածների և, ինչպես չէ, նաև այն ինքնապաշտպանական հերոսամարտերի մասին՝ հայկական ցեղասպանության օրերին, որ տեղի ունեցան Արևմտյան Հայաստանում ու ողջ Թուրքիայի տարածքում:

Գրքի վերջաբանում տրված են որոշ տեղեկություններ և փաստական տվյալներ սուլթան Համիդի և երիտթուրքերի եռապետության կողմից վաղօրոք ծրագրված հայկական

ցեղասպանության և օտարահպատակ քրիստոնյա ժողովուրդների խապառ բնաջնջման մասին:

Աշխատության վերջում պետեղված է հեղինակի կողմից օգտագործված գրականության, մամուլի և արխիվային նյութերի ցանկը:

Գիրքը նախատեսված է ընթերցող լայն շրջանակների համար:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐԶՈՒԹՅԱՆԸ
ՆՎԻՐՎԱԾ ՆՈՐ ԱԼԲՈՍ

Երևանի Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանը և «Սովետական գրող» հրատարակչությունը «Հայկական մանրանկարչություն» մատենաշարով լույս ընծայեցին «Դիմանկար» մեծարժեք սլբումը՝ հայերեն, ռուսերեն և ֆրանսերեն լեզուներով: Ալբումը կազմել, առաջաբանը և ծանոթագրությունները գրել է Մատենադարանի պլագ գիտաշխատող, արվեստագիտության թեկնածու Ասողիկ Գևորգյանը: Սույն հրատարակությունը գիտական և գեղարվեստական մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում: Ներկա ժողովածուն կազմված է գլխավորապես Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանի հարուստ հավաքածուի ԺԱ—ԺԳ դարերի ձեռագրերից: Հեղինակն օգտվել է նաև արտապահմանում պահվող հայկական ձեռագրերի մանրամասների մասին հրատարակված նյութերից:

Ընտրված և ներկա ալբումում պետեղված է առավել արժեքավոր 129 նկար, որոնցում պատկերված է 139 անձնավորություն: Նրբված նկարների մեջ ընդգրկված են հոգևոր ու աշխարհիկ բազմաթիվ պատմական անձնավորություններ, ինչպիսիք են Ս. Սահակ Պարթևը, Ս. Մեսրոպ Մաշտոցը, Մովսես Խորենացին, Դավիթ Անհաղթը, Եզնիկ Կողբացին, Գրիգոր Նարեկացին, Ներսես Շնոր-

հային, Հովհան Որոտնեցին, Գրիգոր Տաթևացին, Թովմա Մեծոփացին, Գրիգոր Խլաթեցին, Սարգիս Պիծակը, Թորոս Տարոնացին, Ծերուն Ծաղկողը և ուրիշներ:

Աստղիկ Գևորգյանի կազմած «Դիմանկար» այբումը ուշագրավ հրատարակություն է և հույժ հետաքրքիր՝ արվեստասեր լայն շրջանակների համար: Այբումն աչքի է ընկնում պոլիգրաֆիական աշխատանքի մաքրությամբ և գունավոր նկարների բնագրային հարապատությամբ:

ՀԱՅ ԵՐԳԱՐՎԵՍԻ ՆՈՐ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

1982 թվականին «Սովետական գրող» հրատարակչությունը լույս ընծայեց արվեստագիտության դոկտոր Նիկողոս Թահմիզյանի կազմած և խմբագրած «Ոսկեփորիկ» երգերի ժողովածուն: Ժողովածուի խորագիրը («Ոսկեփորիկ») բնիկ հայկական է, որ նշանակում է՝ հապվազյուտ արժեքների շտեմարան: Երգերի սույն ժողովածուն կամ, ինչպես հեղինակն է կոչում՝ Գանձարանը, կազմված է 114 հայ հոգևոր և աշխարհիկ երգերի ընտրանիից՝ իրենց նոտագրություններով:

Ժողովածուի առաջաբանում, որը գրված է երեք լեզուներով (հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն), Ն. Թահմիզյանը համառոտակի ներկայացնում է հայ երգի պատմության ժամանակաշրջանները (Դ—Ի դարասկիզբ) և տալիս համապատասխան ծանոթություններ:

Ուշագրավ է այն հանգամանքը, որ ժողովածուն սկսվում և վերջանում է մեր ժողովրդի երկու մեծ երախտավորների՝ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի («Անկանիմ առաջի Քո») և Կոմիտաս Վարդապետի («Ծիծեռնակ») երգերով: Առաջին երգը Տիրոջից մեղքերի թողության աղաչանքներ են, իսկ երկրորդը՝ հայրենիքից հեռու և իր հարապատների կարոտը սրտում երիտասարդի խնդրանքն է՝ ուղղված բնության վարթոնքի ավետաբեր և ապատածին ծիծեռնակին: Այս նույն հեղինակներից պետեղված են նաև այլ գործեր:

Ժողովածուն ընդգրկում է Սահակ Պարթևի, Ստեփանոս Սյունեցու, Մովսես Խորենացու, Կոմիտաս Աղցեցու, Անանիա Շիրակացու, Հովհան Օձնեցու, Գրիգոր Նարեկացու, Գրիգոր Մագիստրոսի, Ներսես Շնորհալու, Առաքել Սյունեցու, Նաղաջ Հովնաթանի, Սայաթ-Նովայի, Զիվանու, Տիգրան Չոխաջյանի, Կարա-Մուրզայի, Մակար Եկմայանի և այլոց ստեղծագործությունները:

«Հոգևոր քնարերգության նմուշները, — գրում է ժողովածուի առաջաբանում Ն. Թահմիզյանը, — վերցված են անցած հարյուրամյակում էջմիածնում վավերացված ժողովածուներից (ինչպես և մեր սեփական հրապարակումներից) և, ընդհանուր գծերով, ստուգված են ըստ միջնադարյան խապավոր ձեռագրերի: Դրանց բոլորի փոխադրությունները՝ եվրոպական ձայնանիշների, կատարել է Գանձարանիս կազմողը»:

«Ոսկեփորիկը» լավ նվեր է հայ երգասեր հասարակությանը:

